

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Людмила Павлова Векова

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по: област на висше образование 3 Социални, стопански и правни науки

професионално направление 3.4. Социални дейности

докторска програма „Социални политики и социална работа“

Автор: Иван Георгиев Дечев

Тема: Развитието на социалните услуги „Личен асистент“ като предпоставка за гарантиране на правата на хората с увреждания в България

Научен ръководител: доц. д-р Людмила Павлова Векова, ПУ „П.Хилендарски“

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед №РД-21-375 от 20.02.2023г. на Ректора на Пловдивския университет „П.Хилендарски“ съм определена за член на научното жури в процедура за защита на дисертационен труд на тема „Развитието на социалните услуги „Личен асистент“ като предпоставка за гарантиране на правата на хората с увреждания в България“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3.Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.4.Социални дейности, докторска програма Социални политики и социална работа. Автор на дисертационния труд е Иван Георгиев Дечев - докторант в задочна форма на обучение към катедра Социални дейности на Педагогическия факултет на ПУ „П.Хилендарски.

Представеният комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи: молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд; автобиография в европейски формат; протокол от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд; дисертационен труд; автореферат; списък на научните публикации по темата на дисертацията; копия на научните публикации; декларация за оригиналност и документи; справка за спазване на специфичните изисквания на Педагогическия факултет. Докторантът е приложил 5 броя публикации по темата на дисертацията.

Кратки биографични данни за докторанта

Иван Георгиев Дечев е зачислен като задочен докторант в докторска програма „Социални политики и социална работа“ на катедра „Социални дейности“ на Педагогическия фа-

култет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ през месец март 2018г. Средното си образование завършва в Езикова гимназия „Пловдив“ – гр. Пловдив. Има придобита ОКС „бакалавър“ по право от СУ „Кл.Охридски“, където завършва и магистърска програма със специализация „Правораздаване, Публична администрация“. Завършва втора магистърска програма „Мениджмънт на социалните организации“ към катедра „Социални дейности“ на ПУ „П.Хилендарски“. Целият трудов стаж и професионалната кариера на Иван Дечев от 2011г. и понастоящем са свързани с работа в администрацията към Омбудсмана на Република България, където започва работа първоначално като младши експерт в отдел „Права на децата, хората с увреждания и дискриминация“, от 2015г. - и като старши експерт в същия отдел. От 01.06.2015г. е главен експерт в отдел „Права на хората с увреждания и дискриминация“, а от 16.01.2023г. оглавява и е назначен за началник на отдела.

2. Актуалност на тематиката

Дисертационното изследване е посветено на изключително актуална проблематика с теоретико-приложно значение, свързана с развитието на асистентската подкрепа като потенциал за реализацията на правата на хората с увреждания и като възможност за постигане на независим живот и по-висока степен на социално включване. Изследваните проблеми са с висока степен на научна и научно-приложна стойност, като на базата на фундаментални теоретични концепции и на анализ на международното, европейското и национално законодателство в сферата на асистентската подкрепа за хора с увреждания, както и на опита на водещи държави в развитието на социални услуги за тази рискова група, се предлага система за критериална оценка на нормативната уредба на асистентската подкрепа и на нейното развитие и за установяване на удовлетвореността от нейното качество и се формулират препоръки и предложения за подобряване на законовата уредба и практическото ѝ приложение като част от системата за социални услуги. Актуалността е обоснована от автора с „новата реалност, в която водещ приоритет са правата на отделния човек и неговите потребности, която извежда на преден план подкрепата в семейна среда и утвърждава настаняването в специализирани институции само като последна възможна мярка, поставя все повече изисквания за адекватно развитие на асистентската помощ.“

Задачите, които са реализирани в дисертационния труд, са в посока на поставената цел и обхващат цялостно проблематиката на изследване в теоретичен, емпиричен и практико-приложен аспект.

3. Познаване на проблема

Натрупаният богат професионален опит на различни позиции към Омбудсмана на Република България, както и работата му като Секретар на Съвета за наблюдение по Закона за хората с увреждания, създаден за изпълнение на чл. 33, ал. 2 и 3 от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания кореспондират пряко с избраната тема на дисертационния труд и разглежданата проблематика и са предпоставка за сериозна научно-исследователската

работа, много добро познаване и задълбочено изследване на анализиранияте проблеми и обективност на формулираните теоретични и практико-приложни приноси .

Професионалната ангажираност на Иван Дечев се отразява не само върху избора на тема, но и е предпоставка за реализирано задълбочено изследване на съществуващата практика. Докторантът изследва и анализира различните аспекти на темата на дисертационния труд на базата на подробен обзор и систематизиране на голям брой научни източници – от които 103 на кирилица и 54 на чужд език и на собствена методика за провеждане на емпирично изследване на мнението на представители на доставчиците на асистентска подкрепа на национално ниво и на потребители или на техните законни представители чрез три отделни анкети.

Иван Дечев демонстрира висока степен на познаване на разглежданите проблеми и изключителна компетентност в международното законодателство, в областта на световни и европейски стратегически документи и регламенти и на националната законова и подзаконова уредба на изследваната проблематика.

4. Методика на изследването

Докторантът е подбрал и приложил комплексна изследователска методика, която позволява постигане на поставените изследователска цел и задачи на дисертационния труд и доказване на изложените хипотези. Използвани са утвърдени и доказани методи на изследване, кореспондиращи с целите на дисертационния труд, които включват: анализ на научни публикации и систематизиране на теоретични концепции, подходи и принципи, изследване на релевантни международни и национални нормативни документи; анализ на международни практики на асистентска подкрепа и социални услуги за хора с увреждания. Емпиричните методи включват: представително анкетно проучване, анализ на емпирични данни, широк набор от математико-статистически методи, синтез на емпирични изводи.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Обемът на дисертационния труд е 213 страници и в съдържателно отношение включва: увод; три глави; заключение; общи оценки и изводи; заключение, приноси; публикации на автора; списък на използваната литература и приложения. Резултатите от емпиричното изследване са онагледени с 38 фигури. Представени са и три приложения. В **увода** прецизно се извежда: значимостта и актуалността на темата; целта на изследването; задачи, обект и предмет; работни хипотези, теоретични и емпирични методи за изследване

В **първа глава** на дисертационния труд е направен теоретичен преглед на развитието на разбиранията за уврежданията и на правата на хората с увреждания, утвърждаването на философията за независимия живот и включването в общността и е анализирано действащото международно и европейско законодателство, което урежда асистентската подкрепа и личната помощ за хората с увреждания. Разгледано е понятието за асистентска подкрепа и е представено развитието на социалните услуги, насочени към реализирането на правата на хората с увреждания с акцент върху процеса на деинституционализация на услугите за хората с ув-

реждания и политиките за създаване на услуги в домашна среда. Анализирани са добрите практики за асистентска подкрепа на базата на опита на Швеция.

Втора глава разглежда развитието на разбирането за уврежданията, правата на хората с увреждания и асистентската подкрепа в българския национален контекст като са анализирани стратегическите документи за стартиране на процеса на реформа в социалните услуги за хората с увреждания и деинституционализация и приетите национални програми. Разгледани са условията за ползване на асистентска помощ в Наредбата за предоставяне на домашни грижи, Закона за личната помощ и Закона за социалните услуги и е направено сравнение между уредбата на асистентската подкрепа до 2018 г. и на Закона за личната помощ по 10 критерия. Извършено е и сравнение по избраните критерии между предоставяната лична помощ в България по Закона за личната помощ и в Швеция – по техния Закон за личната помощ.

В трета глава е представен дизайнът, организацията, методиката на проведеното емпирично изследване и са анализирани получените резултати от проучването и оценката на системата на асистентската подкрепа в България и нейното развитие от въвеждане на системата за предоставяне на асистентските грижи за хората с увреждания в България през 2002г. до 2021г. Докторантът обоснова и защитава авторската си позиция по разглежданите проблеми, анализирайки задълбочено резултатите от проведеното представително анкетно проучване на 506 респонденти (399 социални работници от Дирекциите „Социално подпомагане“, 56 експерти от общини в страната, 51 потребители на асистентска подкрепа на нуждаещи се от чужда помощ и на техните законни представители) на базата на самостоятелно разработени три анкети за изследване на мнението на социални работници, на експерти, на нуждаещи се от чужда помощ и на техните законни представители за приложимостта и значението на предложените критерии при оценяване на състоянието и развитието на асистентската подкрепа и за оценка на тяхната удовлетвореност от качеството на предоставяната асистентска подкрепа. Въз основа на емпиричните изследвания е извършен анализ по отделни показатели и са изведени основни тенденции за състоянието на асистентската подкрепа в България. Систематизирани са и конкретни изводи относно необходимите изменения за привеждане на законодателството в съответствие с изискванията на утвърдените международни стандарти и е определена посоката на развитие. В заключението е направено обобщение на проведеното изследване, както и основни изводи за получените резултати, допълнено е и със самооценка на приносите на дисертационния труд.

Приемам посочените приноси с научен и научно-приложен характер за лично дело на докторанта.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Докторантът представя общо 5 научни публикации, които отразяват основни моменти от дисертационното изследване. Всички публикации са на български език и са публикувани в редактирани колективни томове. Научните публикации на докторанта по темата категорично показват личното участие на Иван Дечев в проведеното дисертационно изследване и определят оценката за неговата лична заслуга за получените научни резултати и формулираните приноси на научното изследване.

7. Автореферат

Представеният от докторанта автореферат на дисертационния труд е с общ обем от 32 страници, отговаря на регламентирания изисквания и коректно отразява и систематизира структурата, съдържанието и приносите на дисертационния труд и получените резултати.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Демонстрираните в дисертационния труд задълбочени научни познания и способността за системно и комплексно изследване на разглежданата проблематика в съчетание с богатия практическия опит на докторант Иван Дечев са обективна предпоставка анализите и постигнатите резултати да бъдат продължени в нови насоки, представляващи интерес за теорията и практиката на социалната работа.

Препоръчвам на Иван Дечев да популяризира общотеоретичните и емпиричните резултати от изследването на разглежданата проблематика в дисертационния труд чрез научни публикации, в т.ч. и в реферирани и индексирани в международни бази данни списания и участие в научни форуми. Поради своя характер на представително и единствено по обхват и съдържание изследване, ценно за социалната работа ще бъде систематизирането на постигнатите резултати в монографичен труд, представящ и надграждащ приносните моменти в областта на асистентската подкрепа и социалните услуги за хората с увреждания.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Разработеният от Иван Георгиев Дечев дисертационен труд съдържа **научни, научно-приложни и приложни резултати**, които представляват оригинален принос в науката и практиката на социалната работа и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Дисертационният труд и представените материали показват по категоричен начин, че докторантът Иван Георгиев Дечев **притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения** в професионално направление „Социални дейности“ **като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване на високо ниво**.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от дисертационен труд, постигнатите резултати и приноси и **пред-**

лагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Иван Георгиев Дечев в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.4. Социални дейности, докторска програма „Социални политики и социална работа“.

28.04.2023 г.

Изготвил становището: .....

Доц.д-р Людмила Векова